

**Narzędzia Autodiagnozy
dla Wnioskodawcy**
**SELF ASSESMENT TOOL dla
Samorządów**



KTO WERYFIKUJE

- organy krajowe tworzące przepisy
 - ✓ na poziomie centralnym dotyczące, np. organizacji partnerstwa, ustanawianie systemów zarządzania i kontroli, monitorowania, przygotowywania programów;
 - ✓ na poziomie instytucji zarządzających i instytucji pośredniczących, przy sporządzaniu procedur i kryteriów wyboru projektów, tworzeniu dokumentacji programowej, wzorów umów);
- komitety monitorujące, np. przy wyborze i zatwierdzeniu dokumentów programowych i kryteriów wyboru operacji, w toku oceny wdrażania programów ex post,
- instytucje zarządzające i instytucje pośredniczące w toku stosowania przepisów UE i przepisów krajowych związanych z wdrażaniem projektów finansowanych z funduszy UE, w celu np. wyboru operacji, podpisania umów o realizację projektów, monitorowania ich wdrażania i sprawdzania wniosków o płatność,
- instytucje certyfikujące i instytucje audytowe w toku prowadzenia kontroli i audytów związanych z wydatkowaniem funduszy UE.

Kwalifikowalność wnioskodawcy w kontekście realizacji Karty Praw Podstawowych (KPP) UE w projektach finansowanych z Funduszy Europejskich oznacza, że podmiot ubiegający się o dofinansowanie musi zapewnić, iż jego działania są zgodne z prawami i zasadami zapisanymi w Karcie.

Naruszenie Karty Praw Podstawowych skutkuje brakiem kwalifikowalności projektu.



KPP obowiązuje beneficjentów

Każdy beneficjent ma obowiązek przestrzegać KPP, gdy realizuje projekt z FE. Ponadto, każdy wniosek o dofinansowanie ocenia się pod kątem kryterium zgodności z KPP.

Dofinansowania nie mogą otrzymać projekty zawierające zapisy, które potencjalnie naruszają prawa i wolności określone w KPP.

Jak weryfikować?

1. Stosowanie Karty Praw Podstawowych w toku wdrażania projektów finansowanych z funduszy UE *Przewodnik i praktyczne wskazówki dla organów krajowych (RPO)*
 - *Lista kontrolna jako instrument oceny zgodności działania organu krajowego z KPP w toku wdrażania projektów finansowanych z funduszy UE*
2. Narzędzia do autodiagnozy...

SELF-ASSESSMENT TOOL STRUKTURA

Część I: Ogólna samoocena – Ogólna praca na rzecz praw człowieka.

opiera się na 20 elementach Ram FRA dla Miast Praw Człowieka, które są pogrupowane w trzy wątki tematyczne:

- Podstawy
- Struktury
- Narzędzia

Samorządy proszone są o ocenę postępów w ich rozwoju. Ramy te gromadzą istotne elementy, które pozwolą im stać się miastem/ samorządem praw człowieka w UE. Jest to elastyczne narzędzie, uwzględniające różnorodność lokalnych kontekstów, różne uprawnienia samorządów lokalnych, wielkość i zasoby.

Część 1 – Podstawy – Potwierdzenie zaangażowania samorządu w przestrzeganie praw człowieka

1. Zobowiązanie do przestrzegania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej

Zaangażowanie w zapewnienie przestrzegania Karty praw podstawowych UE i ukierunkowane działania UE, zgodnie ze strategią wzmocnienia stosowania Karty praw podstawowych UE.

1.1 Czy miasto podjęło jakieś formalne lub publiczne zobowiązania?

1.2 Czy urzędnicy miejscy, wydziały lub organy decyzyjne wyraźnie powołują się na Kartę UE przy wydawaniu lub uzasadnianiu lokalnych decyzji, polityk lub aktów prawnych?

1.3 Czy Karta praw podstawowych UE jest wyraźnie uwzględniona w wewnętrznych działaniach na rzecz podnoszenia świadomości na temat praw człowieka?

1.4 Czy Karta praw podstawowych UE jest wyraźnie uwzględniona w zewnętrznych działaniach podnoszących świadomość na temat praw człowieka?

1.5 Czy przeznaczono specjalny budżet lub zasoby na podnoszenie świadomości na temat Karty UE?

1.6 Czy wdrożono mechanizmy zapewniające przestrzeganie prawa UE, w tym Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, przez wszystkie departamenty, dostawców usług i podmioty zakontraktowane?

Część 1 – Podstawy – Potwierdzenie zaangażowania samorządu w przestrzeganie praw człowieka

2. Zobowiązanie do przestrzegania międzynarodowych standardów praw człowieka

Zaangażowanie w zapewnienie przestrzegania międzynarodowych standardów praw człowieka, które ratyfikowało Państwo członkowskie, w tym we wszystkich obszarach pracy, w których władze lokalne mają uprawnienia.

2.1 Czy miasto formalnie i publicznie zobowiązało się do przestrzegania międzynarodowych i regionalnych standardów praw człowieka (takich jak traktaty o prawach człowieka ratyfikowane przez państwo lub wytyczne ONZ/UE)?

2.2 Czy urzędnicy miejscy, wydziały lub organy decyzyjne wyraźnie odwołują się do takich międzynarodowych norm i traktatów dotyczących praw człowieka, wydając lub uzasadniając lokalne decyzje, polityki lub akty prawne?

2.3 Czy międzynarodowe standardy i traktaty dotyczące praw człowieka są wyraźnie uwzględniane w wewnętrznych działaniach podnoszących świadomość, tj. obejmujących między innymi regularne i/lub jednorazowe szkolenia oraz biuletyny na temat praw człowieka?

2.4 Czy międzynarodowe standardy i traktaty dotyczące praw człowieka są wyraźnie uwzględniane w zewnętrznych działaniach podnoszących świadomość, obejmujących m.in. kampanie publiczne, szkolenia i warsztaty na temat praw człowieka?

2.5 Z kim miasto współpracuje w celu zapewnienia świadomości bieżących wydarzeń w kontekście międzynarodowych praw człowieka?

Część 1 – Podstawy – Potwierdzenie zaangażowania samorządu w przestrzeganie praw człowieka

3. Zaangażowanie w realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ

Zaangażowanie w realizację krajowego planu globalnej Agendy 2030 i jej Celów Zrównoważonego Rozwoju.

3.1 Czy miasto podjęło formalne lub publiczne zobowiązanie do poparcia krajowego planu wdrażania globalnej Agendy 2030 i Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs)?

3.2 Czy urzędnicy miejscy, wydziały lub organy decyzyjne wyraźnie odwołują się do globalnej Agendy 2030 i Celów Zrównoważonego Rozwoju przy wydawaniu lub uzasadnianiu lokalnych decyzji, polityk lub aktów prawnych?

3.3 Czy zasady praw człowieka są wyraźnie przywoływane i stosowane w pracy wydziałów miejskich, które koncentrują się na wdrażaniu Celów Zrównoważonego Rozwoju lub się do niego przyczyniają?

3.4 Czy miasto podejmuje wewnętrzne działania podnoszące świadomość, wyjaśniające Cele Zrównoważonego Rozwoju i ich związek z prawami człowieka?

3.5 Czy miasto podejmuje zewnętrzne działania podnoszące świadomość, wyjaśniające Cele Zrównoważonego Rozwoju i ich związek z prawami człowieka?

3.6 Czy lokalne działania miasta na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju są powiązane ze strategiami krajowymi lub wysiłkami na rzecz wdrożenia Agendy 2030?

3.7 Czy miasto przyłączyło się do innych inicjatyw publicznych lub kampanii promujących prawa człowieka w ramach Celów Zrównoważonego Rozwoju, np. kampanii UCLG „10, 100, 1000 miast i terytoriów przestrzegających praw człowieka do roku 2030” lub je wsparło?

Część 1 – Podstawy – Potwierdzenie zaangażowania samorządu w przestrzeganie praw człowieka

4. Wkład w międzynarodowy monitoring praw człowieka

Zaangażowanie w odpowiedni udział w międzynarodowych mechanizmach monitorowania praw człowieka, w szczególności w Powszechnym Okresowym Przeglądzie Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych.

4.1 Czy miasto publicznie i wyraźnie zobowiązało się do wspierania lub wnoszenia wkładu w międzynarodowe mechanizmy monitorowania praw człowieka, a także opracowało polityki, programy i mechanizmy monitorowania służące realizacji tego zobowiązania?

4.2 Czy miasto podnosi świadomość na temat międzynarodowych mechanizmów monitorowania praw człowieka?

4.3 Czy działalność miasta na rzecz praw człowieka jest wyraźnie ukierunkowana i dostosowana do zaleceń międzynarodowych mechanizmów monitorowania praw człowieka?

4.4 Czy miasto korzysta z zaleceń międzynarodowych mechanizmów monitorowania praw człowieka, aby nawiązać kontakt ze szczeblem krajowym?

4.5 W jaki sposób miasto angażuje następujące podmioty w procesy monitorowania?

4.6 Czy miasto bierze udział w procesach sprawozdawczych na szczeblu krajowym do międzynarodowych mechanizmów monitorowania praw człowieka, takich jak Powszechny Okresowy Przegląd (UPR)?

4.7 Czy miasto współpracuje z niezależnymi ekspertami ds. praw człowieka działającymi w ramach specjalnych procedur Rady Praw Człowieka ONZ?

Część 2: Struktury – mechanizmy i procedury wspomagające integrację praw człowieka z codzienną pracą w mieście

5. Formalne oświadczenie

Formalna deklaracja zaangażowania miasta na rzecz praw człowieka złożona na najwyższym szczeblu politycznym, np. przez burmistrza, wiceburmistrza i/lub inny organ zarządzający.

6. Formalna deklaracja Wybrany przedstawiciel odpowiedzialny za prawa człowieka

Nominacja lokalnego przedstawiciela (lub komitetu) w radzie miasta lub innym organie zarządzającym.

7. Struktura lub biuro ds. praw człowieka

Utworzenie struktury lub biura ds. praw człowieka w ramach administracji miejskiej w celu pomocy w koordynacji działań, podniesienia świadomości na temat praw człowieka oraz wsparcia działań informacyjno-partycypacyjnych.

8. Organ konsultacyjny ds. praw człowieka

Utworzenie organu lub rady konsultacyjnej ds. praw człowieka z udziałem kluczowych lokalnych podmiotów, w tym przedsiębiorstw, grup młodzieżowych, stowarzyszeń sportowych i kulturalnych, społeczeństwa obywatelskiego.

Część 2: Struktury – mechanizmy i procedury wspomagające integrację praw człowieka z codzienną pracą w mieście

9. Utworzenie biura ds. przeciwdziałania dyskryminacji lub lokalnego rzecznika praw obywatelskich

Utworzenie biura antydyskryminacyjnego lub instytucji rzecznika praw obywatelskich, której kompetencje obejmują prawa człowieka i która może również udzielać wsparcia ofiarom przestępstw.

10. Mechanizm sprawozdawczości rocznej

Opracowanie mechanizmu corocznego raportowania na temat przestrzegania praw człowieka w mieście.

11. Partnerstwa

Wspieranie partnerstw i współpracy z organami krajowymi, w szczególności krajowymi instytucjami praw człowieka, organami ds. równości i instytucjami rzeczników praw obywatelskich, a także z odpowiednimi organizacjami europejskimi i międzynarodowymi. Miasta mogą również dołączać i wносить wkład w sieci miejskie, które ułatwiają wymianę informacji na temat praw człowieka.

Część 3 – Narzędzia – metody i zasoby wspierające pracę na rzecz praw człowieka

12. Uwzględnianie praw człowieka

Uwzględnianie praw człowieka we wszystkich obszarach polityki i procesach administracji miejskiej, przyjęcie podejścia „całego rządu” do praw człowieka, a nie postrzeganie ich jako odpowiedzialności tylko jednego departamentu.

13. Podejście oparte na prawach człowieka

Zastosowanie „podejścia opartego na prawach człowieka” w pracy miasta.

- *Udział*
- *Niedyskryminacja i równość*
- *Rozliczalność*
- *Przejrzystość*

14. Budowanie potencjału, szkolenia, edukacja

Inicjatywy mające na celu budowanie potencjału, szkolenia i edukację, mające na celu promowanie i przestrzeganie zasad praw człowieka w administracji miejskiej oraz wśród kluczowych grup zawodowych (np. policji, nauczycieli, pracowników służby zdrowia, dostawców mieszkań socjalnych).

Część 3 – Narzędzia – metody i zasoby wspierające pracę na rzecz praw człowieka

15. Budżetowanie i zamówienia publiczne w zakresie praw człowieka

Uwzględnianie zasad praw człowieka na każdym etapie prac budżetowych i zamówień publicznych.

16. Lokalny plan działania

Opracowanie i wdrożenie lokalnego planu działań w zakresie praw człowieka, obejmującego zestaw wskaźników, poprzez proces partycypacyjny z udziałem podmiotów praw.

17. Zgodność

Wdrożenie procedur kontroli zgodności lokalnych polityk i przepisów z prawami człowieka oraz oceny ich wpływu na prawa człowieka, np. za pośrednictwem komisji w radzie lokalnej.

18. Monitorowanie i ocena

Ustanowienie procesu monitorowania i oceny w sposób partycypacyjny, oparty na danych i wskaźnikach.

19. Komunikacja

Proaktywne propagowanie praw człowieka poprzez inicjatywy komunikacyjne i podnoszenie świadomości społecznej w formie kampanii, nagród, debat publicznych, wydarzeń kulturalnych lub sportowych związanych z prawami człowieka itp.

Część 3 – Narzędzia – metody i zasoby wspierające pracę na rzecz praw człowieka

20. Współpraca transnarodowa

Współpraca międzynarodowa i wymiana poglądów w zakresie praw człowieka, m.in. poprzez dedykowane sieci miast, włączanie kwestii praw człowieka do programów partnerstwa miast lub wymiany urzędników państwowych itp.

Harmonogram wydarzeń

**7-8 maja 2026 r. spotkanie partnerstwa projektu
RIGHTS CITIES**

**21-22 maja / 28-29 maja 2026 r. warsztaty
w Sopocie**

dziękuję za uwagę

Ewa Puskiewicz
ewa.puskiewicz@um.sopot.pl

